
Archiv hlavního města Prahy
CZ321100010

Sbor dobrovolných hasičů Žižkov

1877-1899 (1943)

Inventář

NAD č. 735

Pomůcka č.

Zpracoval: Zora Damová
Praha 2026

Obsah

Úvod.....	3
I. Dějiny původce archivního souboru	3
Popis původce – poř. č. 1	3
Popis původce – poř. č. 2	4
II. Dějiny archivního souboru	5
III. Archivní charakteristika archivního souboru	6
IV. Tematický popis archivního souboru	6
V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky	6
Soupis jednotek popisu	7
Knihy	7
Rejstříky	8
Rejstřík korporativní	8
Rejstřík osobní	8

Úvod

I. Dějiny původce archivního souboru

Popis původce – poř. č. 1

Preferovaná forma jména: Sbor dobrovolných hasičů Žižkov (Žižkov, Praha, Česko : 1877-1922)

Typ preferované formy jména: uměle vytvořené

Variantní/paralelní formy jména a jejich typ:

Sbor dobrovolných hasičů Žižkov (Žižkov, Praha, Česko : 1877-1922); Městský hasičský a záchranný sbor Žižkov; Městský sbor dobrovolných hasičů v Žižkově; SDH Žižkov; Sbor dobrovolných hasičů v Žižkově; Sbor hasičský a záchranný Žižkov; Dobrovolný sbor hasičský v Žižkově

Datum vzniku: 1877

Typ vzniku: vznik zřízením/založením

Datum zániku: 1922

Typ zániku: zánik ukončením činnosti

Sídlo původce: Žižkov (Praha, Česko), část Hlavního města Prahy, do roku 1877 součástí Královských Vinohrad

Dějiny původce:

V 70. letech 19. století vyšly první zákony zaměřující se na požární ochranu, na což postupně reagovaly jednotlivé obce, které pořizovaly do svého inventáře vlastní hasicí zařízení a daly také podnět k vzniku sboru dobrovolných hasičů. Roku 1873 se obecní zastupitelstvo Královských Vinohrad usneslo zakoupit pro obec hasičské náčiní. Tím začala systematická ochrana obyvatel proti požárům na Vinohradech. Roku 1875 byly rostoucí Vinohrady rozděleny na dvě obce – Vinohrady I, které roku 1877 přijaly název Žižkov, a Vinohrady II, dnešní Vinohrady.

Hasicí zařízení na Žižkově převzal do své péče žižkovský Sokol. Členové sboru mezi sebe zvali zájemce o nácvik hašení, a to i z řad nesokolů, čímž vznikl uvnitř Sokola spor, zda by tito zájemci neměli Sokolu platit členský poplatek. Proto bylo rozhodnuto o zřízení samostatného hasičského sboru.

Spolek Dobrovolný sbor hasičský v Žižkově, který se scházel již od podzimu 1876 pod patronátem obce, byl oficiálně založen oznámením ze dne 2. června 1877, kterým pražské místodržitelství uznalo jeho existenci. První valná hromada se konala dne 1. července 1877. V té době se již sbor účastnil hašení několika požárů.

Od roku 1877 také členové sboru konali pravidelné služby, pro tyto účely byla zřízena strážnice v domě čp. 324, místo strážnice se ale v dalších letech měnilo. Kromě hašení se sbor účastnil také řady slavnostních akcí, veřejných vystoupení, církevních, ale i alegorických průvodů s ukázkami cvičení hasičské techniky.

Roku 1893 došlo ke změně stanov stejně jako názvu spolku, který se nyní jmenoval Městský sbor dobrovolných hasičů Žižkov. Podle spolkového katastru se tento spolek dne 14.5.1897 dobrovolně rozpustil.

Podle dochované kroniky spolku ale působil dál, potvrzují to i dochované strážní knihy z let 1878-1899.

Roku 1901 byl přeměněn v „Sbor hasičský a záchranný“. Proto mu byl zakoupen také vůz k přepravě

infekčně nemocných, nosítka a jiné zdravotnické potřeby. Také hasičské vybavení sboru bylo opečováváno a rozšiřováno. Hasiči také získali roku 1902 od obce pamětní prapor k 25 letům působení s nápisem „Městský hasičský a záchranný sbor 1875-1900 v Žižkově“ a vyšitým znakem města, na druhé straně pak byl vyšit svatý Florián patron hasičů. Roku 1902 se sbor přestěhoval do moderních místností obecního domu v Chelčického ulici.

Za první světové války činnost sboru upadala, většina členů byla odvedena na frontu. Po válce již sbor nevyvíjel větší činnost, roku 1919 zemřel jeho velitel Rudolf Hodan a počátkem 20. let byla veškerá jeho technika převzata obcí. Oficiálně měl spolek zaniknout roku 1922.

Funkce původce:

Ochrana obce a okolí proti požárům a jiným živelným katastrofám.

Normy – konstitutivní:

Zákon ze dne 15. listopadu 1867, o právě spolčovacím

Vnitřní struktury původce:

Valná hromada, výbor, předseda.

Další vztahy a události:

sbory dobrovolných hasičů, tematický celek; samosprávné korporace (veřejnoprávní), tematický celek

Autor záznamu: Archiv hlavního města: Zora Damová

Zdroje informací:

Archiv hl. m. Prahy, NAD735 Sbor dobrovolných hasičů Praha-Žižkov

Popis původce – poř. č. 2

Preferovaná forma jména: Sbor dobrovolných hasičů Žižkov. Obvod II (Žižkov, Praha, Česko : 1904-1949)

Typ preferované formy jména: uměle vytvořené

Variantní/paralelní formy jména a jejich typ:

Sbor dobrovolných hasičů Žižkov. Obvod II (Žižkov, Praha, Česko : 1904-1949); Sbor dobrovolných hasičů v Žižkově pro obvod II; Hasičský sbor v Praze-Žižkově; SDH Žižkov. Obvod II; Sbor dobrovolných hasičů v Žižkově

Datum vzniku: 1904

Typ vzniku: vznik zřízením/založením

Datum zániku: 1949

Typ zániku: zánik výmazem z evidence

Sídlo původce: Žižkov (Praha, Česko), část Hlavního města Prahy, do roku 1877 součástí Královských Vinohrad

Dějiny původce:

Roku 1903 se na Žižkově ustavil druhý hasičský spolek, jednalo se o Sbor dobrovolných hasičů v Žižkově obvod II. Oficiálně byl jako spolek uznán rozhodnutím místodržitelství v Praze ze dne 8. listopadu 1904 č. 233 400. Po zániku původního městského hasičského sboru převzal místnosti strážnice v ulici Chelčického. Zánik spolku Městský sbor dobrovolných hasičů Žižkov, ke kterému došlo patrně roku 1922, se odrazil i na názvu existujícího spolku, z názvu postupně zmizelo označení obvod II., již od roku 1925 spolek používal výhradně název Sbor dobrovolných hasičů v Žižkově.

Tento sbor měl jedno auto pro náradí a mužstvo a byl udržován z příspěvků členů a subvence zemského úřadu. Roku 1939 veškerý jeho inventář převzalo město Praha, které také hradilo veškerá vydání sboru, který ale nadále působil na spolkovém základě. V roce 1939 došlo k přejmenování spolku na Hasičský sbor v Praze-Žižkově.

Činnost spolku byla ukončena dne 19. února roku 1943, kdy byl úředně rozpuštěn, protože úřady nepovažovaly jeho činnost vzhledem k existenci profesionálního sboru hasičů za nutnou. Po válce se již spolek neobnovil, úředně byl definitivně zrušen oznámením OVN Praha 11 z 8. prosince 1949.

Na Žižkově působil od roku 1900 také I. vzájemně se podporující sbor bývalých hasičů v Žižkově a okolí, později nazývaný I. Ochránný sbor hasičský Praha XI, který byl po válce přeměněn na Hasičský sbor v Praze XI.

Funkce původce:

Ochrana obce a okolí proti požárům a jiným živelným katastrofám.

Normy – konstitutivní:

Zákon ze dne 15. listopadu 1867, o práve spolčovací

Vnitřní struktury původce:

Valná hromada, výbor, předseda.

Další vztahy a události:

sbory dobrovolných hasičů, tematický celek

Autor záznamu: Archiv hlavního města: Zora Damová

Zdroje informací:

Archiv hl. m. Prahy, NAD 735 Sbor dobrovolných hasičů Praha-Žižkov

II. Dějiny archivního souboru

Dějiny archivního souboru: Písemné doklady sboru byly uloženy ve spolkové místnosti, po zrušení spolku patrně u některého z bývalých členů, odkud se dostaly do Muzea hl. m. Prahy.

Přímý zdroj akvizice: Materiály byly do Archivu hl. m. Prahy předány dne 11.6.1969 z Muzea hl. m. Prahy. Při pořádání fondu byla nejstarší kniha z let 1863-1867 určena jako kniha Hasičského sboru hlavního města Prahy a byla předána do příslušného archivního souboru (NAD 4/86).

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Archivní charakteristika archivního souboru: Fond obsahuje 6 úředních knih a jeden rukopis.

Způsob uspořádání: Při zpracování fondu bylo zvoleno umělé schéma fondu odpovídající dochovaným archiváliím.

Pravidla zpracování jednotky popisu: Při pořádání bylo postupováno dle Základních pravidel pro zpracování archiválií.

Budoucí přírůstky: Není předpoklad budoucích přírůstků, v úvahu přichází pouze doplnění jednotlivin ze soukromých rukou.

Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání: Materiály dochované ve fondu spolku doplňují doklady zaslané Policejnímu ředitelství a následně Referátu pro vnitřní věci a bezpečnost Ústředního národního výboru v Praze, které jsou uloženy ve Spolkovém katastru.

Fyzický stav archivního souboru: Úřední knihy ve fondu mají poškozenou vazbu, části zcela chybí desky, přesto je ale možné předložit je ke studiu v plném rozsahu.

IV. Tematický popis archivního souboru

Fond spolku je dochován mezerovitě, jedná se především o doklady z 19. století, protokoly schůzí z let 1877 až 1879 a strážní knihy z let 1878 až 1899.

Tyto úřední knihy jsou doplněny kronikou spolku, která byla vedena patrně zpětně a líčí historii spolku Dobrovolný sbor hasičský v Žižkově od roku 1875, kdy na Vinohradech, resp. Žižkově započala požární ochrana, do roku 1894. Podle údajů z této doby byl původním autorem kroniky patrně velitel hasičů Rudolf Hodan. Knihu následně roku 1935 získal starosta Sboru dobrovolných hasičů v Žižkově obvod II., Ferdinand Gütling, který kroniku doplnil podle paměti a zároveň pokračoval v kronice svého spolku.

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky

Zpracovatel jednotky popisu: Zora Damová

Datum popisu: 2025

Prameny a literatura:

Archiv hlavního města Prahy, NAD 5/1 MHMP II. / Národní výbor hl. m. Prahy, odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, sig. XVI/0004 Sbor dobrovolných hasičů v Žižkově

Tamtéž, sig. XVI/0024 Sbor dobrovolných hasičů v Žižkově pro obvod II

Tamtéž, sig. III/0257 I. vzájemně se podporující sbor bývalých hasičů v Žižkově a okolí

Seznam použitých zkratk:

Soupis jednotek popisu

Knihy

	4	kn
Protokol schůzí 1 ukn		1877-1880
	5	kn
Protokol schůzí 1 ukn		17.2.1878-20.4.1879
	6	kn
Torzo strážní knihy 1 ukn		30.6.1878-17.1.1879
	7	kn
Strážní kniha 1 ukn		15.1.1880-15.9.1880
	8	kn
Strážní kniha 1 ukn		30.10.1880-20.1.1882
	9	kn
Strážní kniha 1 ukn		12.7.1898-30.6.1899
	10	kn
Pamětní kniha sboru dobrovolných hasičů v Žižkově (obsahuje líčení od vzniku Žižkova) 1 rkp		1877-1943

Rejstříky

Rejstřík korporativní

Poř. č.

Sbor dobrovolných hasičů Žižkov. Obvod II (Žižkov,
Praha, Česko : 1904-1949), místní organizace
zájmového hasičského sdružení

10

Rejstřík osobní

Poř. č.

Gütling Ferdinand (1885-působnost do 1956),
zasílatel na Žižkově

10

Název archivu: 321100010 - Archiv hlavního města Prahy

Název archivní pomůcky: **Sbor dobrovolných hasičů Žižkov**

Časový rozsah: **1877-1899 (1943)**

Počet evidenčních jednotek: **6 ukn, 1 rkp**

Počet jednotek popisu: **10**

Rozsah zpřístupněných archiválií v bm: **0,12 bm**

Stav ke dni: **2.7.2026**

Značka fondu:

Soubor zpracoval: **Zora Damová**

Archivní pomůcku sestavil: **Zora Damová**

Počet stran: **9**

Archivní pomůcku schválil/dne: **Mgr. Petr Jíša**